

Nr 11

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft, jämte motioner i ämnet.

Genom en den 20 februari 1970 dagtecknad proposition, nr 33, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag, som möjliggör reglering av förbrukningen av elektrisk kraft, om tillgången på sådan kan förutses inte förslå för att tillgodose behovet. Förslaget är utformat i nära överensstämmelse med de lagar i ämnet som gällde under åren 1949—1954, 1956 och 1959—1960.

Giltighetstiden för den nya lagen begränsas till den 30 juni 1971.

Av propositionen redovisas i det följande endast lagförslaget. Detta har av lagrådet lämnats utan erinran. I övrigt hänvisas till propositionen, som omfattar tidigare lagstiftning, framställning av centrala driftledning och departementschefens anförande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av densamma väckta motioner:

1) De likalydande motionerna I: 1003 av herrar *Skårman* och *Ernulf* samt II: 1163 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* I motionerna yrkas, "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att den planerade elransoneringen skall utsträckas till flera och större grupper av storkonsumenter än som i dag förutsättes och att förberedelsearbete igångsättes för en utsträckning av elransoneringen också till den ordinära hushållskonsumtionen".

2) De likalydande motionerna I: 1004 av herrar *Stefanson* och *Annerås* samt II: 1162 av herr *Löfgren m. fl.* I motionerna yrkas,

”att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa

1) om en utredning som i syfte att vinna erfarenhet för framtida planering klarlägger skälen till att åtgärder för att motverka den förutsedda bristen på elkraft satts in först då bristen blivit akut;

2) om en prognos över tillgången på elkraft under det kommande året, särskilt med hänsyn till riskerna för en elransonering under vinterhalvåret 1970/71;

3) att en ev. elransonering utformas så att den i så liten utsträckning som möjligt påverkar näringslivets produktion eller drabbar hushållens förbrukning”.

Förslag
till
Lag
om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Om tillgången på elektrisk kraft inom landet under viss tidsperiod kan förutses ej komma att förslå för att tillgodose behovet av sådan kraft, får kraftförbrukningen regleras enligt bestämmelserna i denna lag.

2 §

Förordnande om reglering enligt 1 § meddelas av Konungen och får innefatta föreskrift såväl om kraftens fördelning mellan förbrukare som om användningen i övrigt av tillgänglig kraft.

Närmare föreskrifter om tillämpningen av förordnande enligt första stycket meddelas av myndighet eller annat för ändamålet lämpat organ, som Konungen bestämmer.

3 §

Vid meddelande av föreskrift enligt 2 § skall tillses att i främsta rummet de behov blir täckta, som är av särskild betydelse för befolkningen eller produktionen eller i övrigt för det allmänna.

4 §

Meddelas föreskrift enligt 2 §, skall ägare eller innehavare av sådan anläggning för alstrande eller tillhandahållande av elektrisk kraft (kraftföretag), som tillhandahåller kraft åt förbrukare vilka beröres av föreskriften, vidtaga åtgärder enligt anvisningar av Konungen eller organ, som avses i 2 §, för att i görligaste mån hindra överträdelse av föreskriften.

5 §

Konungen kan förordna att förbrukare av elektrisk kraft, som uttagit mer kraft än han har rätt till på grund av föreskrift enligt 2 §, skall erlägga särskild avgift för den kraft, som uttagits utöver den medgivna (överuttagningsavgift).

Överuttagningsavgift utgår enligt grunder, som Konungen bestämmer, och tillfaller staten.

6 §

Ägare eller innehavare av kraftföretag skall uppbära och redovisa överuttagningsavgifter enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen eller organ som avses i 2 §.

Underlåter förbrukare av elektrisk kraft att i föreskriven ordning erlagga överuttagningsavgift, skall ägaren eller innehavaren av kraftföretaget avstånga förbrukaren från vidare kraftuttag enligt bestämmelser av Konungen eller organ som avses i 2 §.

Om särskilda skäl föreligger, kan Konungen befria förbrukare från överuttagningsavgift, som påförts honom.

7 §

Har ägare eller innehavare av kraftföretag eller av sådan järnvägs- eller spårvägsanläggning eller industriell eller därmed jämförlig anläggning, vid vilken elektrisk kraft användes för annat ändamål än belysning, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åtsidosatt föreskrift, som enligt 2 § meddelats beträffande företaget eller anläggningen, dömes ägaren respektive innehavaren till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes annan förbrukare, vilken uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använt kraft för annat ändamål än sådant, vartill han haft rätt att använda kraften enligt meddelad föreskrift.

8 §

Underlåter ägare eller innehavare av kraftföretag att fullgöra vad som åligger honom enligt 4 eller 6 §, får organ som avses i 2 § vid vite förelägga honom att fullgöra åliggandet.

9 §

Bestämmelserna i denna lag om ägare eller innehavare av kraftföretag eller anläggning, som avses i 7 §, skall i fråga om kommunalt kraftföretag eller kommunal anläggning tillämpas på föreståndaren.

10 §

Närmare föreskrifter om tillämpning av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därpå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och gäller till och med den 30 juni 1971.

Utskottet

Det framlagda lagförslaget skall möjliggöra en statlig reglering av förbrukningen av elektrisk kraft. Bakgrunden till förslaget är den bristsituation som uppkommit till följd av den torrperiod som började sommaren 1968 och som alltjämt pågår. Till krisläget har också bidragit att vissa aggregat i värmekraftverken fungerat otillfredsställande.

Propositionens redovisning av försörjningsläget för elektrisk kraft ger otvivelaktigt vid handen att det finns behov av en lagstiftning som gör det möjligt för Kungl. Maj:t att tillfälligt reglera kraftförbrukningen. I de i anslutning till propositionen väckta motionerna har heller inte behovet av lagstiftning satts i fråga. Utskottet har inte några erinringar att göra mot det framlagda författningsförslaget och tillstyrker således bifall till detsamma.

I motionerna I: 1004 och II: 1162 hemställs om utredning som, i syfte att vinna erfarenhet för den framtida planeringen, klarlägger orsaken till att åtgärder för att motverka bristen på elektrisk kraft satts in först då bristen blivit akut. Motionärerna vill dessutom att riksdagen skall hemställa om en prognos över tillgången på elektrisk kraft under det kommande året, särskilt med hänsyn till riskerna för ransonering under vinterhalvåret 1970—1971.

Såsom framgår av propositionen måste det besvärliga försörjningsläge som uppkommit beträffande elektrisk kraft tillskrivas ett antal samverkande olyckliga omständigheter varav några inträffat mycket sent. Problemet hur man i framtiden skall kunna undvika att bristsituationer uppstår är främst en fråga om utbyggnad av tillräcklig reservkapacitet. Detta spörsmål får, som departementschefen uttalat, prövas i ett senare sammanhang. När det gäller förbrukningen av elektrisk kraft under nästa vinterhalvår kan det inte förnekas att vissa begränsningar i konsumtion kan bli aktuella även då. Enligt utskottets bedömning kan man vänta sig att de ansvariga organen med största uppmärksamhet kommer att följa utvecklingen och vidta alla de åtgärder som är erforderliga inte minst ur planläggningssynpunkt. Med hänvisning till det anförda kan det inte anses erforderligt med någon riksdagens åtgärd i anledning av de behandlade motionsyrkandena.

I de väckta motionerna behandlas också utformningen av en eventuell ransonering. I motionsparet I: 1004 och II: 1162 yrkas att regleringen skall genomföras så att den i så liten utsträckning som möjligt påverkar näringslivets produktion eller drabbar hushållens förbrukning. I motionerna I: 1003 och II: 1163 ifrågasättes mot bakgrund av ett från vattenfallsstyrelsen utsänt meddelande riktigheten av att i inledningsskedet inrikta ransoneringen enbart på industriella storkonsumenter. Motionärerna vill att den planerade ransoneringen skall utsträckas till flera och större grupper av storkonsumenter. Motionärerna yrkar dessutom att förberedelsearbete skall igångsättas för en utsträckning av ransoneringen till den ordinära hushållskonsumtionen.

I propositionen uttalas att, om en reglering blir nödvändig, denna i första hand torde komma att avse viss förbrukning av elektrisk kraft för industriellt ändamål samt för reklambelysning och liknande. Däremot torde det åtminstone inledningsvis av praktiska skäl inte bli fråga om att ransonera elförbrukningen för hushållsändamål. Handhavande av regleringen föreslås ankomma på ett för ändamålet särskilt bildat organ, som skall ha nära anknytning till centrala driftledningen. I detta organ skall ingå representanter för de olika intressen som kan beröras av regleringen. Detaljutformningen av ransoneringen föreslås ankomma på Kungl. Maj:t och det särskilda organet.

Utskottet ansluter sig till de riktlinjer beträffande uppläggnings av en eventuell reglering som anges i propositionen. Skulle det bli nödvändigt för Kungl. Maj:t att utnyttja den av utskottet tillstyrkta beredskapslagstift-

ningen till en tvångsmässig reglering av elförbrukningen, finns det anledning räkna med att den läggs upp och genomförs på ett sådant sätt att den medför minsta möjliga störningar för produktionen. Om det visar sig att större inskränkningar i förbrukningen än som nu kan förutses blir nödvändiga, får man, såsom också antyds i propositionen, överväga tvångsmässiga åtgärder mot andra kategorier förbrukare än de som är aktuella i ett inledande skede. Frågor av denna art kommer givetvis att ägnas stor uppmärksamhet av det särskilda ransoneringsorganet.

I detta sammanhang vill utskottet understryka att medborgarna genom frivilliga konsumtionsbegränsningar i stor utsträckning kan bidra till minskat kraftuttag. De senaste veckornas kampanj för sparsamhet med elektricitet har enligt uppgift givit goda resultat. Utskottet förutsätter därför att man samtidigt med vissa tvångsmässiga åtgärder gentemot storkonsumenter även i fortsättningen genom upplysning och andra åtgärder söker främja en minskad förbrukning hos andra konsumenter på frivillig väg.

Med hänvisning till vad sålunda anförts anser utskottet att skäl saknas att tillstyrka bifall till motionsyrkandena.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen bifaller propositionen nr 33;

B. att motionerna I: 1003 och II: 1163 samt I: 1004 och II: 1162 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1970

På andra lagutskottets vägnar:

RUTH HAMRIN-THORELL

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s), HübINETTE (m), Wanhainen (s), Ivar Andersson (s), fru Grethe Lundblad (s), herr Axelson (fp) och fröken Pehrsson (cp);

från a n d r a kammaren: herr Lundberg (s), fröken Sandell (s), herrar Gustavsson i Alvesta (cp), Jönsson i Ingemarsgården (fp), Fredriksson (s), Ringaby (m), Aldén (s) och Olsson i Mölndal (s)*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

vid utskottets hemställan under B av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herrar *Hübnette* (m), *Axelsson* (fp), *Jönsson* i Ingemarsgården (fp) och *Ringaby* (m), som ansett

dels att utskottets yttrande från och med det avsnitt som börjar på s. 5 med orden "Såsom framgår" bort erhålla följande lydelse:

"Det kan inte förnekas att den uppkomna bristsituationen i huvudsak har sin grund i olyckliga omständigheter. Sedan detta konstaterats måste man emellertid också fastslå att planeringen hos de ansvariga organen inte motsvarat de krav man har rätt att ställa. Detta har medfört att besparingsåtgärder satts in för sent. Det har vidare lett till att industrin fått kort varsel för omdisponeringar vilket i sin tur orsakar onödiga störningar. Dessutom försvårar den dåliga planläggningen en ändamålsenlig uppläggning av en eventuell ransonering. Att man varit ute mycket sent visar sig också genom det sätt på vilket ärendet fått forceras i riksdagen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att man söker utröna orsaken till det som nu passerat för att dra lärdom därav för framtiden. Detta är viktigt inte minst med tanke på den påtagliga risken för ransonering även den kommande vintern. Man bör i god tid söka bilda sig en uppfattning om den framtida utvecklingen. Med hänvisning till det anförda ställer sig utskottet bakom de framförda motionsyrkandena med begäran om utredning och en prognos för framtiden.

I de — — — (lika med utskottets yttrande) — — — ordinära hushållskonsumtionen.

I propositionen — — — (lika med utskottets yttrande) — — — särskilda organet.

Skulle det bli nödvändigt att genomföra en tvångsmässig reglering av förbrukningen måste den läggas upp på ett sådant sätt att man undviker störningar för produktionen. I första hand bör restriktioner sättas in mot andra storkonsumenter än industrin. Det är också viktigt att man överväger åtgärder mot ytterligare kategorier förbrukare, om den ovan begärda prognosen skulle visa risk för ransonering nästföljande vinterhalvår. Vad utskottet anförts bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

I detta — — — (lika med utskottets yttrande) — — — frivillig väg."

dels att utskottet bort hemställa,

"B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1003 och II: 1163 samt I: 1004 och II: 1162 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförts angående utredning av orsakerna till bristen på elkraft, prognos över krafttillgången det kommande året och utformningen av ransoneringsbestämmelser."